

GORNJA BEDEKOVČINA

1. OPĆI I ADMINISTRATIVNI PODACI

Županija	Krapinsko - zagorska
Grad/općina	Općina Bedekovčina
Naselje	Bedekovčina
Katastarski podaci	k.č. br. 5817/1, 5819, 5823, 5821, 5822, 5818, 5820 sve k.o. Bedekovčina
Naziv	Dvorac Gornja Bedekovčina
Nadležnost	Konzervatorski odjel u Krapini
Glavna datacija	1750.
Naručitelj	Obitelj Bedeković
Vlasništvo	Odgojni dom Bedekovčina
Pravni status	Z-1728
Namjena	Socijalna (odgojni dom)

Povijesni katastar imanja iz 1897. i zona zaštite na DOF podlozi

2. POLOŽAJ, ORGANIZACIJA I SASTAVNICE CJELINE

Dvorac okružen perivojem nalazi se na vrhu brežuljka u naselju Bedekovčina. Uz prilazni put kojim se pristupa dvorcu smještena je oranžerija. Gospodarski sklop zgrada s dvorištem smješten je sa zaklonjene sjeverne strane kompleksa gdje se nalaze i dvije novije smještajne zgrade odgojnog doma te srednja škola.

2.1. DVORAC

Jednokrilni jednokatni dvorac, pravokutna tlocrta, zaključen je četverostrešnim krovom. Razina prizemlja zgrade uzdignuta je u odnosu na okolni teren pa do njena glavnog ulaza u središtu sjevernog pročelja vode stepenice oivičene parapetnom zidanom ogradom.

Prostornu organizaciju obiju etaža čine simetrično grupirane prostorije uokolo središnje dvorane sa stubištem – u prednjem dijelu tri i s obje strane po dvije. Ova dvorana, ujedno i prostorna jezgra dvorca, najreprezentativniji prostor koji se ističe veličinom, svodnim sustavom i osno smještenim stubištem T tlocrta s baroknim kamenim ogradama. Glavna središnja dvorana naglašena je samo dimenzijama u odnosu na ostale prostorije. Prostorija bočno od stubišta, nekadašnja kapela koja je zapremala visinu

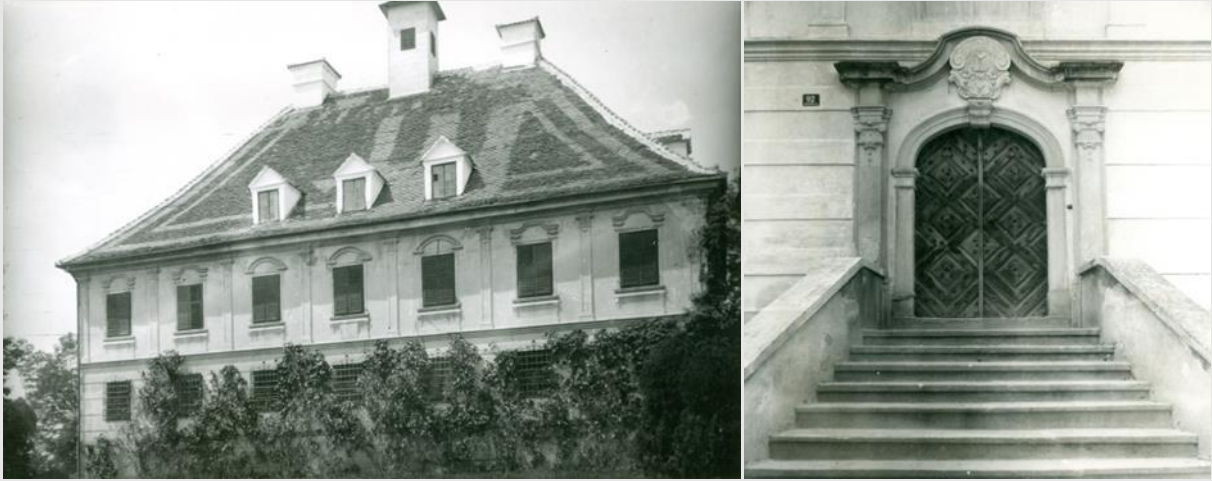
obiju etaža, u 19. stoljeću je dobila međukatnu konstrukciju. Dvorac ima podrum s vanjskim ulazom na istočnom pročelju.

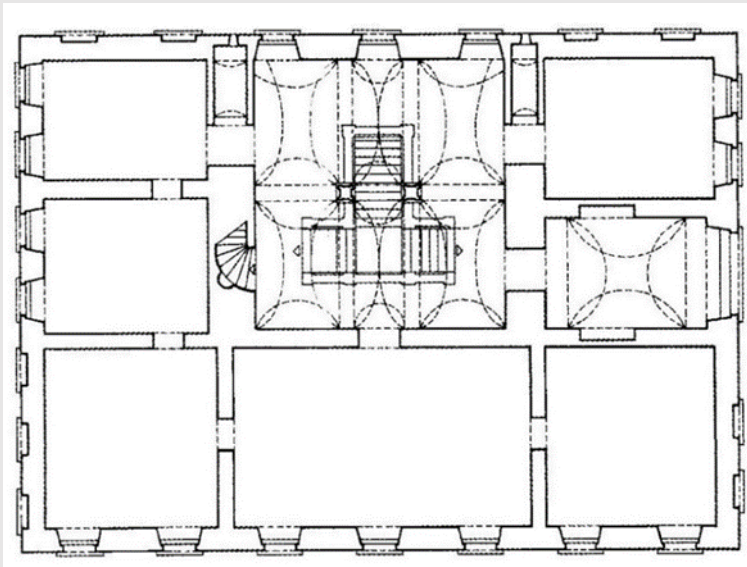
Podrumski je prostor svođen bačvastim svodovima sa susvodnicama kao i prizemne prostorije grupirane uokolo predvorja. Samo je prostorija nekadašnje kapele zaključena češkim svodom nakon uvođenja međukatne konstrukcije. Predvorje je u obje etaže svođeno s osam pravokutnih polja češkog svoda. Prostorije kata zaključene su stropovima.

Prizemna zona svih pročelja obrađena je trakama stilizirane rustike čijoj se horizontalnosti suprotstavlja vertikalni smjer reprezentativne katne zone naizmjenice ritmizirane pilastrima i prozorima. Arhitektonska plastika koncentrirana je na pravokutnim prozorima katne etaže u vidu razgibanih nadstrešnica i profiliranih okvira te jastučastih parapetnih polja s pripadajućom sitnom dekorativnom plastikom. Samo je središnja glavna dvorana istaknuta prozorskom plastikom odnosno oblikom nadstrešnica triju pripadajućih prozora. Dominanta sjevernog ulaznog pročelja je bogato dekorirani barokni portal s grbom obitelji Bedeković i kronogramom (1750.).

Predvorje sa stubištem ima očuvano kameno opločenje, barokne kamene ograde i svodne profilacije u formi razvedenih medaljona. Prostorije kata i prizemlja recentno su pregrađivane zbog prilagodbe namjeni odgojnog doma.

2.2. GOSPODARSKE ZGRADE

Oranžerija je smještena na padini, jugozapadno od dvorca. Riječ je o prizemnici jednostrešnog krova i klasicistički oblikovanog pročelja koje je još uvijek prepoznatljivo unatoč recentnoj neadekvatnoj obnovi. Od četiri prozorske osi dvije krajnje su naglašene rizalitim istacima s trokutastim zabatima u gornjoj zoni te prozorima polukružna završetka. Bila je prenamijenjena u stambeni prostor, a danas je bez namjene.

Sačuvane su dvije gospodarske zgrade sjeverno od dvorca, između kojih je dozidan novi volumen. Riječ je o dvije zidane prizemnice visokog dvostrešnog krovništva od kojih je ona bliža dvorcu očuvala izvorna obilježja. Uzdužno je pročelje rastvoreno trijemom, a simetrično organizirano zabatno pročelje ima zračnike u *ziegelgitteru*. Druga, sjevernija zgrada je jednostavnije oblikovana s utilitarnim otvorima koji se nižu na oba uzdužna pročelja.

2.3. PERIVOJ

Tijekom 19. stoljeća uređen je veliki pejzažno koncipirani perivoj s tri jezera i oranžerijom (prikaz na katastru iz 1897.g.) kojim je dvorac sa svih strana bio okružen. Aleju kestena koja vijugavom linijom vodi prema dvorcu (današnja prilazna cesta) uspostavila je obitelj Vranyczany nakon ulaska u vlasništvo dvorca potkraj 19. stoljeća. Viktor Vranyczany-Dobrinović sagradio je tada u perivoju paviljon, kuglanu i tenisko igralište koji nisu sačuvani.

3. STANJE

Budući da se dvorac koristi kontinuirano kao djevojački dom, redovito je održavan. Zidovi i svodne konstrukcije su u dobrom stanju. Prisutna je vlaga u donjim zonama vanjskih zidova, osobito vidljiva na pročeljima. Očuvano je kameno opločenje hodnika i stubišta, ostali podovi su noviji i prilagođeni namjeni. Dio povijesne vratne stolarije je očuvan, naročito u prizemnoj etaži. Vanjska stolarija je održavana kao i kovano-željezne prozorske rešetke.

4. VALORIZACIJA

Dvorac Gornja Bedekovčina reprezentativni je primjer skupine baroknih dvoraca manjih dimenzija, podizanih na manjim feudalnim posjedima Hrvatskog zagorja tijekom druge polovice 18. stoljeća. Riječ je o jednokrilnom dvorcu, izgrađenom 1750. godine, najranijem primjeru ove tipološke skupine koja

usprkos manjim dimenzijama i određenoj skromnosti predstavlja zanimljive i važne arhitektonske zamisli toga vremena. Stoga, njegova do danas očuvana organizacija prostora, konstruktivni sustav i artikulacija plašta kojima je postignut red, simetrija, vertikalna povezanost i funkcionalna distinkcija predstavljaju svjedočanstvo baroknih tendencija i prisutnosti zrele arhitektonske misli na ovim prostorima.

Nadalje, dvorac je tijekom 19. stoljeća okružen pejzažno uređenim perivojem unutar kojeg je izgrađena do danas očuvana oranžerija klasicističkih obilježja, dok je u stražnjem sjevernom dijelu imanja bila gospodarska zona s gospodarskim zgradama. Sklad imanja s dvorcem na povišenom platou očuvan je do današnjih dana usprkos izmjenama u perivoju, koje su tijekom vremena uvodili novi vlasnici, i novoj izgradnji u gospodarskoj zoni.

Dvorac je svjedočanstvo načina života hrvatskog plemstva na prostoru Hrvatskog zagorja gdje se zbog skromnijih materijalnih mogućnosti grade brojni manji dvorci koje zbog složenosti i kvalitete arhitektonskog koncepta ne treba poistovjećivati s kurijama. Posjedovale su ga obitelji Bedeković, Galjuf i naposljetku Vranyczany-Dobrinović, jedna od najsnažnijih obitelji hrvatske povijesti i kulture 19. i 20. stoljeća.

5. MJERE ZAŠTITE I PREPORUKE ZA OBNOVU I PRENAMJENU DVORCA PRIPADAJUĆIH DIJELOVA KOMPLEKSA

Dvorac, k.č.br. 5817/1 k.o. Bedekovčina – stupanj zaštite: D2

Vrijedan primjer jednokrlnog baroknog dvorca očuvan u volumenu, pročelnom oblikovanju, prostornom ustroju i konstrukcijama zbog prilagodbe novoj namjeni izgubio je veliki dio interijerske opreme i dijelom je pregrađen zbog čega će se obnavljati primjenom konzervatorskih metoda (sanacija, konzervacija, restauracija, restitucija, rekonstrukcija) u očuvanju volumena, artikulacije i oblikovanja pročelja, prostornog ustroja, konstruktivnih elemenata i sačuvanih dijelova opreme (kamenno opločenje, kamena barokna ograda, ostaci peći - ložišna vrata). Moguće su određene intervencije u interijeru s ciljem zadovoljavanja nove funkcije.

Gospodarske zgrade, k.č.br. 5817/1 k.o. Bedekovčina – stupanj zaštite: G2, U

Dvije gospodarske zgrade (sjeverno) kao i oranžerija (južno od dvorca) koje su unatoč kasnijim pregradnjama očuvane u svom izvornom volumenu, obnavljaju se primjenom konzervatorskih metoda (sanacija, konzervacija, restauracija, restitucija, rekonstrukcija) u očuvanju volumena te artikulacije i oblikovanja pročelja. Unutarnji prostor je moguće prilagoditi potrebama nove namjene.

Novija interpolacija između dviju gospodarskih zgrada se ruši, bez mogućnosti nove izgradnje.

Perivoj – stupanj zaštite P2, P3

S obzirom na djelomice očuvanu povijesnu matricu i nekoliko starih stabala perivoj će se obnavljati u smislu očuvanja, odnosno rekonstrukcije matrice s mogućim uvođenjem nove sadnje, opreme, skulptura i sl. - k.č. br. 5817/1 (veći dio), 5823, 5821, 5822, 5818, 5820 k.o.. Bedekovčina.

Sjeverno od dvorca potrebno je očuvanje zelene zone s novim načinom oblikovanja i novim sadržajima koji su usklađeni s karakterom prostora.

Recentne zgrade, k.č.br. 5817/1 k.o. Bedekovčina – stupanj zaštite: R1

Valorizaciju i smjernice donosi nadležni konzervatorski odjel.

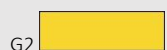

DVORAC

Primjena konzervatorskih metoda (održavanje, sanacija, konzervacija, restauracija, restitucija, rekonstrukcija) u očuvanju volumena, artikulacije i oblikovanja pročelja, prostornog ustroja, konstruktivnih elemenata i sačuvanih dijelova opreme interijera. Moguće su određene intervencije u interijeru s ciljem zadovoljavanja nove funkcije.

GOSPODARSKE ZGRADE

Primjena konzervatorskih metoda (sanacija, konzervacija, restauracija, restitucija, rekonstrukcija) u očuvanju volumena te artikulacije i oblikovanja pročelja. Unutarnji prostor je moguće prilagoditi potrebama nove namjene.

PERIVOJ

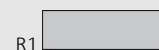

Očuvanje ili rekonstrukcija matrice s mogućim uvođenjem novog biljnog fonda i opreme.

Očuvanje zelene zone ili parterno uređenje bez nove izgradnje, sve usklađeno s karakterom prostora (prema konzervatorskim smjernicama nadležnog konzervatorskog odjela).

RECENTNA IZGRADNJA

Valorizaciju i smjernice donosi nadležni konzervatorski odjel.

ARHEOLOŠKE ZONE

uklanjanje

6. BIBLIOGRAFIJA I DOKUMENTACIJA

Marković, Vladimir; Barokni dvorci Hrvatskog zagorja, Nacionalna i sveučilišna biblioteka, Zagreb, 1995.

Obad Šćitaroci, Mladen; Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, Zagreb, 2005.

Umjetnička topografija Hrvatske: Krapinsko-zagorska županija, Institut za povijest umjetnosti, Zagreb, 2008.

Projekt/elaborat krajobraznog uređenja za zahvat u prostoru: Uređenje pješačke staze u perivoju Gornja Bedekovčina (Robert Duić, krajobrazni arhitekt, Zagreb, 2019.)

Dvorci i kurije sjeverne Hrvatske – stanje i mogućnosti njihova uključivanja u suvremeni život, grupa autora, Republički zavod za zaštitu spomenika kulture, Zagreb, 1970.

Foto dokumentacija, Fototeka Ministarstva kulture, Fototeka Konzervatorskog odjela u Krapini i Zagrebu